

MORRIS, WILLIAM (1705 - 1763), llythyrwr a llysieuegwr

Enw: William Morris

Dyddiad geni: 1705

Dyddiad marw: 1763

Priod: Jane Morris (née Hughes)

Plentyn: Jane Jones

Plentyn: Robert Morris

Rhiant: Margaret Morris (née Owen)

Rhiant: Morris Morris

Rhyw: Gwryw

Galwedigaeth: llythyrwr a llysieuegwr

Maes gweithgaredd: Hanes a Diwylliant; Llenyddiaeth ac Ysgrifennu; Natur ac Amaethyddiaeth

Awdur: Robert Thomas Jenkins

3ydd mab [Morris ap Rhisiart Morris](#), a brawd i [Lewis, Richard](#), a [John Morris](#) (gweler yr ysgrifau arnynt); ganwyd 6 Mai 1705 yn y Fferem, Llanfihangel Tre'r Beirdd. Awgryma ef ei hunan mai g r tal main ydoedd; efallai ei fod hefyd yn gwargrymu, oblegid y mae ei nai [John Owen](#) yn ei llysenwi'n ' Gwilym Gam ' - ond efallai hefyd mai ei 'grintachrwydd' a oedd wedi digio ei nai hoyw; nid oedd haelfrydedd ei frawd [Richard](#) gan William, nac ychwaith athrylith bigog ei frawd [Lewis](#); odid nad ' dyn mwyn-galed ' oedd ef, â mwy o synnwyr cyffredin na'i frodyr. Gwyddys iddo'n ifanc fwrw cryn amser yn Lerpwl (yr oedd yno yn 1726, beth bynnag), ond yn Chwefror 1737 penodwyd ef yn gasglydd y doll ym mhorthladd Caergybi (yn ddiweddarach cafodd fân swyddi cyllidol eraill gyda hon), ac yn 1758 daeth yn rheolwr (Comptroller of Customs') yno - yr oedd yn y cyfamser (1742) wedi gwrthod bod yn brif glerc yn y dollfa yng Nghaerlleon-fawr. Felly yng Nghaergybi y bu o 1737 hyd ei farw; yr oedd yn ' feddyg gwlad ' answyddogol ac yn cael galw arno'n aml hefyd am help mewn materion o gyfraith neu o fusnes. Ei gyfaill pennaf yng Nghaergybi oedd [Thomas Ellis](#), curad y plwyf, nes symudwyd hwnnw i Nutfield yn 1759; ac yr oedd William Morris yn gôrfeistr yn y llan, a chanddo ddiddordeb mawr mewn cerddoriaeth gysegredig. Yn wir, ef oedd yr unig un o'r brodyr y breuddwydiodd neb am briodoli emyn (sef ' Golchwyd Magdalen yn ddisglair') iddo, er y carem sicrach prawf o'r awduraeth. Cyfranogai hefyd, yn llawn, o atgasedd [Thomas Ellis](#) at y Methodistiaid. Efallai mai pwnc arbennig William Morris oedd llysieueg (er ei fod hefyd yn naturiaethwr cyffredinol da); yr oedd ganddo wybodaeth anarferol o lysiau, ac ar ei waith ef yn bennaf y seiliwyd *Welsh Botany* [Hugh Davies](#) o Aber. Yr oedd' hefyd, fel ei frodyr, yn gasglwr a chopiwr llawysgrifau, ac yn neilltuol falch o'r ' Delyn Ledr ' y bu bron iddi fynd ar ddifancoll o ddwylo diofal [Goronwy Owen](#). Perchid ei wybodaeth a'i farn ar faterion Cymraeg gan ei frodyr, a chymerai yntau ddiddordeb mawr yng Nghymdeithas y Cymmrodorion - ef, i bob pwrpas, a ddewisodd 'aelodau gohebol' cyntaf y gymdeithas. Hysbys yw ei ran yn 'narganfyddiad' [Goronwy Owen](#) a ' [Robin Ddu yr Ail o Fôn](#) ' (Robert Hughes). Ond fel llythyrwr y mae William Morris yn wir bwysig - ei lythyrau ef yw dwy ran o dair o gasgliad [J. H. Davies](#). Darlunir holl fywyd Môn yn y llythyrau hyn, a hwy yw'r ffynhonnell bwysicaf ar hanes cymdeithasol yr ynys yn y 18fed ganrif.

Priododd (yn 1745) â Jane, ferch ac aeres Robert Hughes o Lanfugail ([J. E. Griffith](#), *Pedigrees*, 41); bu hi farw 1 Mai 1750. Bu mab a merch o'r briodas hon fyw. Priododd y mab (hynaf), ROBERT MORRIS (a aned 9 Mawrth 1746), â Jane Parry (gweddw, o [deulu Bulkeley](#) o'r Brynnddu - gweler [J. E. Griffith](#), op. cit., 33); gwerthodd ei gyfran o stad Lanfugail ac aeth i fyw yng Nghaergybi. Bu'r ferch, JANE (JONES) (1749 - 1833), a aned 12 Chwefror 1749, yn briod ddwywaith, y tro cyntaf â John Jones, ecseismon yng Nghaernarfon, a'r ail dro â Thomas Jones, swyddog yn nholfa Biwmares ([J. E. Griffith](#), op. cit., 41), ond bu farw'n weddw, 21 Chwefror 1833 (*Camb. Quart. Mag.*, v, 311) - ganddi hi y cafwyd y llythyrau a sgrifennodd [Goronwy Owen](#) at ei thad (gweler y rhagymadrodd i argraffiad [J. H. Davies](#) o'r *Letters of Goronwy Owen*). Sonia llythyrau William Morris lawer am ei blant. Bu ef farw 29 Rhagfyr 1763 - yr oedd i bob pwrpas ar ei wely angau pan fu farw ei dad, ac yn analluog i fynd i'r angladd; ei lythyr yn hysbysu hynny i [Lewis Morris](#) oedd ei lythyr olaf un sydd gennym, 12 Tachwedd 1763.

Awdur

Yr Athro Emeritus Robert Thomas Jenkins, (1881 - 1969)

Ffynonellau

The Letters of Lewis, Richard, William, and John Morris, of Anglesey, (Morrisiaid Môn) 1728-1765 (1907-9) (gol. J. H. Davies; mynegeion gan Hugh Owen)

Hugh Owen (gol.), *Additional Letters of the Morrisises of Anglesey (1735-86)* (London 1947-9)

a'r cyfeiriadau yng nghorff yr ysgrif

Darllen Pellach

[Siartiau Morwrol Lewis Morris a William Morris](#)

Erthygl Wicipedia: [William Morris](#)

Dolenni Ychwanegol

VIAF: [55616521](#)

Wikidata: [Q13132363](#)

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/> 

Mae'r Bywgraffiadur Cymreig yn cael ei ddarparu gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru a Chanolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru. Mae ar gael am ddim ac nid yw'n derbyn cymorth grant. Byddai cyfraniad ariannol yn ein helpu i gynnal a gwella'r wefan er mwyn i ni fedru parhau i gydnabod Cymry sydd wedi gwneud cyfraniad nodedig i fywyd yng Nghymru a thu hwnt.

Ewch i'n [tudalen codi arian](#) am ragor o wybodaeth.

